

**AXBOROT GLOBALLASHUVI DAVRIDA YOSHLARNING
MAFKURAVIY IMMUNITETI**

Karimova Ra'no Malikovna

*Navoiy davlat univeersiteti,
dotsenti v.b.*

Har bir fanni o'rganishda, avvalo, uning qisqacha tarixi va mazmun-mohiyatiga e'tibor qaratiladi. Ma'lumki, ko'p fanlar ibtidosini oilada birinchi ustoz – Onamizdan o'rganganmiz. Eshitgan ertaklarimiz – adabiyot fani ibtidosi bo'lsa, sanashni o'rganish – matematikaning ilk sabog'idir. O'simliklar dunyosi – botanika, jonivorlar – zoologiya, quyosh va oyning chiqib-botishi – astronomiya, chaqmoq chaqib, yomg'ir yog'ishi – tabiat va fizika fanlari haqida tasavvur uyg'otgan. Eng murakkab ta'lim – til o'rganishdir. Onamiz bizga shu tilimizni mukammal o'rgatgani uchun ham faxr bilan – Ona tilim, deb e'zozlaymiz.

Onamiz ruhiyatimizga singdirgan odob-axloq va tarbiya zamirida milliy g'oya, sharqona falsafa, etika-estetika fanlari ilk saboqlari mujassamligini anglash qiyinmas. Oilada hatto tarix, diniy qadriyatlardan ham saboq berishgan. Huquqbuzar qanday jazoga tortilishini ham qulog'imizga quyishgan: “o'g'irlik yo bezorilik qilsang, melisa qamab qo'yadi...” Demak, qonunchilik qirralari ham go'daklikdayoq qalbimizga jo bo'lgan.

Shular qatorida turli xil “axborot xurujlari”dan himoyalaniş uchun mafkuraviy immunitetni oshirish masalasi Ona tarbiyasidan chetda qolmagan. Onalarimiz ilk bora nima yaxshi-yu nima yomonligini o'rgatishgan. Mana bu yaxshi, bunisi – yomon, uni og'zingga solma! YOmon bolalarga qo'shilma, mana bu gapdan ehtiyot bo'l, unga ishonma va hokazo. SHu tariqa murg'ak qalbimizda yomon narsalarga, bo'lmag'ur gap-so'zlarga salbiy hodisalarga qarshi immunitet paydo qilishgan! SHu tariqa “axborot xurujlari”ga qarshi immuniteti yuqori darajada bo'lgan ayrim bolakaylarning ko'cha-ko'ylarda oilalari, qolaversa, qishlog'i,

mahallasi, shahri sha'nini qanchalik himoya qilayotganini kuzatgan bo'lsangiz kerak.

Oila – hayot beshigi. “Bola tug'ilgan kundan boshlab oila muhitida yashaydi. Oilaga xos an'analar, qadriyatlar urf-odatlar bola zuvalasini shakllantiradi. Eng muhimi, farzandlar oilaviy hayot maktabi orqali jamiyat talablarini anglaydi, his etadi,— deb ta'kidalgan davlatimiz rahbari.— O'zbek oilasi mustabidlik zamonida ham o'zining tarixan shakllangan qiyofasini yo'qotmadi”. Ko'rinib turibdiki, farzandlarida ilk mafkuraviy immunitet hosil qilinishi oila tarbiyasining tabiiy jarayoniga aylangan. Yaxshi va yomonni farqlash, yomon gaplardan ehtiyot bo'lish mavzusi quyidagi maqolu naqllarimizda ham o'z ifodasini topgan. “Yaxshiga ergashding – yetding murodga, yomonga ergashding – qolding uyatga”, “Qozonga yaqin yursang – qorasi yuqadi, yomonga yaqin yursang balosi uradi”, “Yaxshi gap ham, yomon gap ham bir og'izdan chiqadi”, “Mish-mishga ishongan – harom o'larmish”, “Yaxshi gap – jon ozig'i”, “Yaxshi gapdan ilon inidan, yomon gapdan qilich qinidan chiqar”, “O'ynab gapirsang ham o'ylab gapir”, “Gapni gapir uqqanga – jonni jonga suqqanga”, “Bir yomonni ko'rmay yaxshining qadriga yetmaysan” va hokazo. Bu maqolu naqlar zahirida odamning ongi zaharlanib qolishidan saqlanish g'oyalari ham mujassam. Oila tarbiyasi maktab ta'limiga payvasta bo'ladi. YA'ni, oiladagi ilk tasavvurlar maktabda fan sifatida tushuntiriladi.

Yurtboshimiz juda to'g'ri ta'kidlaganlaridek, noinsoniy g'oya hukmron bo'lgan mustabid tuzum o'zining bor mafkuraviy kuchini, ommaviy axborot vositalarini, butun maorif tizimini ishga solib odamlar ongini keng miqyosda zaharlar edi. Ularning milliy va diniy tuyg'ularini qo'pol ravishda kamsitar, tarixiy haqiqatni buzib ko'rsatar edi. O'z ona tilini, milliy an'ana va madaniyatini, o'z tarixini bilmaslik ko'plab odamlarning shaxsiy fojiasiga aylanib qolgan edi. Milliy o'zlikni anglashga bo'lgan tabiiy intilish johilona inkor etilardi. Navro'z, Ramazon, Qurbon Hayiti kabi ko'plab muqaddas bayramlar taqiq etilgan edi. Amir Temur, Imom al-Buxoriy, Imomat-Termiziy, Ahmad al-Farg'oniy, Bahouddin Naqshband, Xoja Ahmad YAssaviy, Najmiddin Kubro, Mahmud az-Zamahshariy, Xoja Ahrori

Valiy, Abdulxoliq G'ijduvoni kabi buyuk ajdodlarimizning, Abdulla Qodiriy, Abdurauf Fitrat, Abdulhamid Cho'lpon, Mahmudxo'ja Behbudiy, Usmon Nosir kabi milliy-ozodlik harakati fidoyilarining nomlarini xalqimiz xotirasidan o'chirib tashlashga harakat qilinar edi. O'sha davrda millatimizga, milliy g'ururimizga nisbatan mehr uyg'otish o'rniga aksincha unga qarshi davlat siyosati darajasida dahshatli "axborot xurujlari" qilingani hech qachon yodimizdan chiqmasa kerak.

Yurtimiz istiqlolining dastlabki yillaridayoq milliy qadriyatlarimiz, tariximiz, bobokalonlarimiz aslida qanday buyuk zotlar bo'lgani, betakror urf-odatlar, bayram va an'analarimiz haqida baralla ayta boshladik. Diniy qadriyatlarimiz ham ijtimoiy voqelikka aylanib ketdi. O'zbekiston mustaqil davlat sifatida jahonga yuz tutishi barobarida dunyo bilan bo'ylasha boshladi. Kompyuter texnologiyasining ajib mo'jizasi bo'lmish internet kurrai zaminni yagona axborot makoniga aylantirdi.

Buning ko'pgina ijobiy jihatlari bilan bir qatorda salbiy tomonlari ham borligini angladik. O'sha salbiy holatlarning bita ko'rinishi – "axborot xuruji"dir. Oilada ana shu "axborot xuruji"ga qarshi qaytariqa immunitet paydo qilingan bo'lsa, Vatanga qarshi xurujlarga nisbatan ham o'z vaqtida yosh avlod ongida to'g'ri tasavvur hosil qilib borish ulkan zaruriyatga aylandi. Bu ijtimoiy hodisa ilmiy tadqiq qilinishi va o'z navbatida uning siru sinoati ta'lim muassasalarida yosh avlodga o'rgatilayotgani ham bejiz emas. Zero, davlatimiz rahbarining iborasi bilan aytganda, "Bolalarimizning ongini va hayotini buzadigan, ertangi kuniga mutlaqo ishonchini yo'qotadigan mana shunday g'oyalarga qarshi biz qurol bilan emas, g'oya bilan kurashishimiz zarur. Bizning g'oyamiz kuchli bo'lishi lozim. Avvalambor, o'zimiz, hayotning o'zida sinalgan o'z g'oyamizga ishonib maydonga chiqishimiz darkor".